
УДК 376.01(082)
ББК 74.50я43
У45

Рецензенти:

Шеремет М. К. –

доктор педагогічних наук, професор, професор
завідувач кафедри логопедії НПУ імені
М. П. Драгоманова.

Федоренко С. В. –

доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри тифлопедагогіки НПУ М. П. Драгоманова.

Редакційна колегія:

Синьов В.М., Колесник І.П., Омелянович І.М., Пionтківська Г.С.

Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Теоретико – методична спадщина Івана Гавриловича Єременка і сучасність (до 100-річчя від дня народження)» 24 жовтня 2016 року / За ред. В. М. Синьова, І. П. Колесника. – Випуск 2. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, - 2016. -359 с.

**Друкується за ухвалою Вченої ради факультету корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М. П. Драгоманова(протокол №3 від 22 жовтня 2016 року)**

До збірника за результатами II Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Теоретико – методична спадщина Івана Гавриловича Єременка і сучасність (до 100-річчя від дня народження)» увійшли наукові праці викладачів, студентів, аспірантів і фахівців з корекційної педагогіки та психології різних регіонів України, а також Білорусі і Молдови. У наукових працях висвітлюються питання розвитку теорії психокорекційної педагогіки, тенденції становлення сучасної системи корекційного навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку та внесок видатного вченого, доктора педагогічних наук, професора Івана Гавриловича Єременка у розвиток вітчизняної теорії корекційної педагогіки і практики сучасної спеціальної освіти.

**УДК 376.01(082)
ББК 74.50я43
У45**

©Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016

РОЗДІЛ II

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОРЕКЦІЙНОЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ І. Г. ЄРЕМЕНКА

УДК: 376-056.36:37.091.31-059.1(092)(477)

Супрун М. О., доктор пед. наук, професор
Арич А.-С. Ю., студентка
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Розробка І.Г. Єременком науково-методичних засад диференційованого навчання учнів спеціальної школи

Анотація. В даній статті розглядається вплив наукової школи Івана Гавриловича Єременка на підхід до навчання та виховання учнів в умовах спеціальних закладів освіти.

Ключові слова: диференційоване навчання, “зона найближчого розвитку”, олігофренопедагогіка.

Вітчизняна олігофренопедагогіка завжди тримала у полі зору своїх наукових та практичних інтересів питання диференціації навчання учнів допоміжних шкіл. Підтвердженням цьому є дослідження плеяди вчених у галузі корекційної педагогіки, зокрема, вчення Л.С.Виготського про “зону найближчого розвитку”, що слугувало для олігофренодидактів методологічним базисом у сфері пошуку нових підходів навчання дітей з особливостями розумового розвитку. Одним із прикладів вагомих змін у питаннях диференційованого навчання проблеми навчання учнів допоміжної школи стала й класифікація всього основного учнівського контингенту, розроблена професором М.С. Певзнер. Однак, не дивлячись на вагомі теоретичні основи, на яких базувалася ця класифікація, на практиці поділ учнів на окремі класи носив формально-механістичний характер. Нажаль, педагоги спеціальної школи не отримали чітких критеріїв, за якими вони мали б комплектувати учнівські колективи.

Відповісти на ці та інші широкомасштабні питання, що мали нагальну теоретичну й практичну значимість спромігся колектив вчених на чолі із патріархом вітчизняної дефектології професором Іваном Гавриловичем Єременком.

Здійснивши всебічний аналіз теоретичних засад диференційованого навчання у сфері світової загальної та спеціальної психолого-педагогічної думки І.Г. Єременко спільно зі своїми учнями Л.С. Вавіною, Г. М. Мерсіяною, В.Є. Турчинською, розробили комплексну програму його впровадження у широку педагогічну практику.

Світова й вітчизняна педагогічна спільнота неодноразово відзначала на чисельних наукових форумах глибину методологічних й методичних основ диференційованого навчання, що були розроблені цими вченими. Зокрема, відомий радянський дефектолог Т.О. Власова ще у 1971 році наголошувала на тому, що науково-експериментальна робота українських дефектологів на чолі із І.Г. Єременком характеризувалася високою результативністю стосовно диференціації навчання дітей із особливостями розумового розвитку. Нерівномірність впливу тієї чи іншої вади розвитку на психіку дитини спричинює до нерівномірності у розвитку пізнавальних можливостей. Саме це, на думку вчених, й має визначати поділ групи учнів на певні підгрупи за їхніми індивідуальними відмінностями. Цей аргумент слугував головною підставою для здійснення широкомасштабного педагогічного експерименту ір започаткування та розвитку диференційованого навчання у допоміжних школах України.

Цікавими як у науковому, так і у практичному аспектах були результати формування пізнавальних дій учнів з усіх показників, що відбуваються на двох рівнях: низькому та порівняно високому. Взаємозв'язок між рівнем сформованості кожної пізнавальної дії, на думку вчених, відносно однаково змінюються у всіх учнів незалежно від глибини враження інтелекту. Використання у більшості допоміжних шкіл України цих та інших експериментальних даних давало можливість педагогам-практикам чітко визначитись зі сферами корекційного впливу стосовно кожної дитини. При цьому, що особливо було важливим, ступінь інтенсивності кожної колекційної дії визначався педагогом найбільш оптимально і коректно.

З метою виявлення результативності диференційованого навчання вчені провели його порівняння із традиційними формами навчальної роботи цілого

ряду шкіл із різних регіонів України. Як в експериментальних, так і в контрольних класах дослідники ставили за мету виявити, перш за, все рівень засвоєння учнями навчальної програми та можливості дітей стосовно засвоєння більшого обсягу знань й умінь. Дотримуючись чітких критеріїв аналізу діяльності експериментальних та традиційних форм роботи із учнями, вченими були отримані результати, що переконливо засвідчували ефективність запропонованого ними нового бачення організації навчального процесу допоміжної школи. Наприклад, кількість учнів диференційованих класів, що засвоїли програмовий матеріал з математики на оцінку “відмінно” був більший у порівнянні із учнями недиференційованих класів у чотири рази, а з української мови — у п’ять разів.

Поряд із цими красномовними показниками на перевагу диференційованого навчання свідчило і те, що учні мали змогу засвоювати значну кількість нового матеріалу за той же навчальний час, на відміну від своїх ровесників, які навчались за традиційними для того часу навчальними програмами.

Для теорії корекційної психопедагогіки й практики роботи допоміжних закладів освіти науковою школою професора І.Г. Єременка був зроблений принциповий науково-методичний висновок про те, що в класах, де запроваджено диференційоване навчання, успішність суттєво вища, ніж у класах, де діти з різним рівнем особливостей розумового розвитку навчаються спільно. Окрім того, запропоноване диференційоване навчання, за свідченням результатів експериментальної роботи, є цілком посильним для учнів обох відділень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Єременко І.Г., Вавіна Л.С., Мерсіянова Г.М. Диференційоване навчання в допоміжній школі .- К.: Радянська школа, 1979.- 142 с.
2. Єременко И. Г. Олигофренопедагогика – К.: Вища школа, 1985. – 328 с.
3. Супрун М. О. Теоретико-практичний внесок наукової школи професора І. Г. Єременка у розвиток корекційної педагогіки / Нові технології навчання:

УДК 370.1

Боряк О. В., канд. пед. наук, доцент
Бодарева М.І., студентка,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

***Анотація.** У статті розглянуті питання доцільності використання, розробки та обґрунтування критеріїв визначення рівнів розвитку мовленнєвої діяльності розумово відсталих учнів із тяжкими порушеннями мовлення. Це є пропедевтичний етап застосування альтернативних та аугментативних засобів комунікації в роботі з розвитку мовлення розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.*

***Ключові слова:** альтернативні та аугментативні засоби комунікації (ААС), розумово відсталі діти (РВД), молодший шкільний вік, тяжкі порушення мовлення (ТПМ), порушення психічного та (або) фізичного розвитку (ППФР), критерії визначення рівня розвитку мовленнєвої діяльності.*

Постановка проблеми. Проблема визначення критеріїв розвитку мовленнєвої діяльності для застосування альтернативних та аугментативних засобів комунікації в корекційній педагогіці є надзвичайно актуальною в наш час. Це пов'язано з тим, що в останні десятиріччя панує стійка тенденція збільшення кількості дітей із порушеннями психічного та (або) фізичного розвитку (ППФР). За статистичними даними, кількість дітей з ППФР в Україні, станом на кінець 2014 року, дорівнює 1 млн. 5676 особам. Показник середньорічного приросту становить 3,4%, тобто 34 192 особи на рік. Така ситуація потребує скоординованої фахової реакції українського суспільства і її корекційно-педагогічної спільноти [1].

Традиційна корекційно-педагогічна робота орієнтована, головним чином, на нівелювання мовленнєвої симптоматики, виявляється в молодшому